

Datum: 17.02.2017

Medij: Politika

Rubrika Društvo

Autori: Bojan Bilbija

Teme: mađarska tradicija, folklor, jezik

Naslov: Tajne Bobija Fišera iz apartmana 219

Napomena:

Površina: 1135

Tiraž: 0

Strana: 1,7

Тажне Бобија Фишера из апартмана 219

Само неколико људи
је знало да је шаховски
велемајстор 1993.
шест месеци инкогнито
боравио у Бањи Кањижа

Бојан Билбија

Фишер у уметничкој визији др Ференца Агоштона

Бања Кањижа – Некадашњи светски шаховски шампион Боби Фишер одиграо је 1992. године чувени реванш са Борисом Спаским на Светом Стефану, што је био догађај праћен с великом медијском пажњом.

Али, да је после тог меча између Американца и Руса, који је одигран под покровитељством власника „Југоскандика“ Јездимира Васиљевића,

Фишер током 1992. и 1993. провео неколико месеци у Србији – највише у бањама Јунаковић и Кањижа – тада је било познато само неколицини људи.

Међу онима који деценијама, па чак и данас, чувају тајну Бобија Фишера јесте и примаријус др Ференц Агоштон, директор Бање Кањижа од 1993. до 2011. године.

страна 7

Datum: 17.02.2017

Medij: Politika

Rubrika: Društvo

Autori: Bojan Bilbija

Teme: mađarska tradicija, folklor, jezik

Naslov: Tajne Bobija Fišera iz apartmana 219

Napomena:

Površina: 1135

Tiraž: 0

Strana: 1,7

Tajne Bobija Fišera iz apartmana 219

Sa prve strane

Др Ференц Агоштон је био на челу бања када је 2003. године понела признање најбоље здравствене установе у Војводини. Није ни чудо, јер је у његових првих десет, од укупно 18 година колико је провео на челу бање, просечна годишња искоришћеност капацитета подигнута са 35 на 92 одсто.

После скоро две и по деценије, др Агоштон се радо сећа Фишера и његовог борака у Бањи Кањижа. Међутим, фотографије из тог периода не даје никоме. Ни више од девет година после смрти велемајстора, др Агоштон не жели да прекрши дато обећање. Једино показује сопствене уметничке слике, настале под утиском борака шаховског шампиона – онако како га је он видео.

– Дошао сам на место директора после завршетка реванш меча између Фишера и Спаског 1992. на Светом Стефану. Мој пријатељ, новинар „Мађар соа“ Јанош Кубат, довео је Фишера у Бању Кањижа. После меча у Црној Гори, Фишер је боравио у Београду, затим у Врњачкој и Бањи Јунаковић, да би почетком 1993. дошао код нас у Кањижу. Остао је пола године – открива Агоштон.

Фишер је патио од проблема са кичмом и још у Америци је чуо за Бању Кањижа, која је тада већ имала свој веб-сајт.

– Код нас је дошао да се лечи, одмори и да буде у азиљу. За њим је била расписана потерница у Америци, због меча у Југославији којим је прекршио пореска правила и санкције против наше земље. Осим тога, он је, иако Јеврејин, био је изразити анти-

Апартман у коме је боравио славни велемајстор

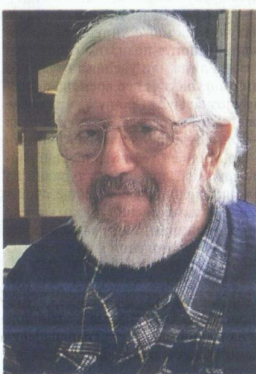
ми се чини да се и психички опоравио. По мом мишљењу он је имао озбиљних психичких проблема. За једне је био геније, а за друге лудак. Ја бих га описао као чудака. Имао сам утисак да се свега плашио, и од стварних и од нестварних ствари. Живео је на првом спрату, у апартману 219, док су његови телохранитељи и лични секретар боравили у суседним собама. Фишер је тражио да секретар држи отворена врата 24 сата дневно, јер је страховао да ће неко да га нападне. Имао је малу кухињу са шањком, дневни боравак и спаваћу собу са одвојеним тоалетом и купатилом – каже др Агоштон.

Фишеров боравак био је под најстрожим велом тајне, али новинар немачког „Штерна“ некако је дознао и скоро месец дана је спавао у холу, како би направио интервју са њим. Нудио је 150.000 марака за интервју од 10 минута, али Фишер није хтео.

– Зато, чак и када бих имао Фишерове фотографије из периода његовог борака у бањи, не бих вам дао. Нико од нас није смео да прича о томе – остао је неумољив бивши директор.

Агоштон прича и како су код њега у канцеларију дошли Јанош Кубат, велемајстор Светозар Глигорић и Боби Фишер да му пренесу жеље и прохтеве шаховског шампиона.

– Желео је апартман. Понудио сам му апартман 219 и одговарало му је. Тражио је да његови људи буду поред њега стално, и дан и ноћ, како нико не би могао да му приђе. Ангажовао је Србе телохранитеље, врхунске професионалце. Посебан захтев му је

Деценијама чувао тајну: др Ференц Агоштон

био да се ноћу купа у нашем базену и да тада нико не сме да буде присутан. Нисам дозволио да се купа ноћу потпуно сам, већ сам инсистирао да у пратњи буду телохранитељ и спасилац. Не дај боже да се удави или нешто друго да се деси – био је опрезан Агоштон.

Преко дана је шаховски краљ најчешће спавао до поподневних часова. Волео је да се шета ноћу, са једним или двојицом телохранитеља, наглашава наш саговорник:

– Ишли би усред ноћи до 15 километара удаљеног Хоргоша. Препешачи тако по 30 километара скоро сваке ноћи! Или барем до Новог Кнежев-

ца, на пет километара одавде. Поред тога, по неколико сати плива у базену. Био је атлета, крупан, развијен. Број шипела му је био 48. Тражио је посебну исхрану, највише је волео да једе кашиком: рибуљу и парадајз чорбу, али и много воћа и поврћа. Пио је дневно на литре сока од боровнице. Алкохолна пића веома ретко и мало. Организовали смо му да одлази у Сенту, у рибуљу чарду. И тамо је тражио да кафана буде празна, само музичари су смели да остану.

Са њим је често у друштво био новинар Кубат, а велемајстор Светозар Глигорић долазио је једном недељно и сатима су играли шах. Фишер је у Кањижи сваки дан вежбао шах. Два или три пута недељно један од његових телохранитеља ишао је у Сегедин и куповао му инострану штампу.

Иако је за њим била расписана потерница, наша полиција није му олузела пасош. Због ембарга, пет милиона долара од газда Језде нису могли да буду уплаћени нормалним токовима.

Новац, 3,5 милиона долара за Фишера и 1,5 за Спаског, пренет је у торбама преко Хоргоша у мађарску банку, да би га Фишер преузео и пребацио у Швајцарску.

Бању је напустио крајем лета 1993. и потом је годинама боравио у Мађарској. Био је под заштитом породице Полгар, чувене шахисткиње Јудите са којом се дружио, њене сестре Жуже и њиховог оца који је био утицајан човек. У Кањижи је оставио траг, који ће заувек бити под велом тајне. Мистериозан траг, какав је био и сам Фишер.

Плаћао 400 долара дневно

Фишеров секретар плаћао је њихов боравак од новца зарађеног у шаховском мечу на Светом Стефану, каже Ференц Агоштон: – Волео је Фишер ту „црвену храну“ са парадајзом и паприком и сваки пут би уфлекао чаршав. Имали смо конобара Гезу који је био бесан кад то види и псовао је. А ми му кажемо: „Мани то, човече. Сваки дан сто чаршава може да ти исплати. Ђути брџе!“ Због хиперинфлације, а пошто смо наплаћивали у динарима, они су сваки дан измиривали своје обавезе. Један дан је, када прерачунамо, коштао око 400 долара. За пола године то је било више од 50.000 долара. У шахи кажемо да је Фишер издржавао цео наш персонал од 250 људи, ако знамо да су 1993. плате биле између пет и десет немачких марака.

Судбински везан за Југославију

Роберт Џејмс Боби Фишер (Чикаго, 9. март 1943 – Рејкјавик, 17. јануар 2008) био је шаховски велемајстор и први Американца који је освојио светски шампионат у организацији Светске шаховске федерације. Било је то у Рејкјавику, у мечу против Бориса Спаског, који је трајао од јула до септембра 1972. Фишер је победио резултатом 12,5 према 8,5. Титулу је изгубио 1975, пошто Светска шаховска федерација није пристала на услове које је тражио за одигравање меча против изазивача Анатолија Карпова.

Наредних двадесет година повукао се из света шаха, све до поновног сусрета са Борисом Спаским. Меч је одигран на Светом Стефану и у Београду и Фишер је победио резултатом 10 према 5, уз 15 ремича. Занимљиво је да је 1972. Фишер желео да меч за титулу првака света игра у Југославији, али је на крају пристао да Исланд буде домаћин.

Због кршења ембарга УН, који је укључивао и забрану учећа на спортским такмичењима у Југославији, Пореска управа САД је издала потерницу за Фишерово хапшење. После меча у Југославији, живео је у Мађарској, Немачкој, на Филипинима и у Јапану. Након што је његов амерички пасош 2004. повучен, јапанске власти су га држале девет месеци у притвору под претњом изручења Сједињеним Америчким Државама. Тек када му је Исланд загарантовао држављанство, јапанске власти су га пустиле у ту земљу, где је живео до смрти 2008. године.

